

אורה נטה ללוד

(המשך)

אין אדם נתפס על צערו. ניכר היה שאף הוא בכלל אותם שאין יודעים במה ישברו צומם. תפסני בידי ואמר שמא אתה רוצה לדעת מאורעותיו של אדם אחד כגון זקן זה שעבר לפני התיבה אספר לך. מקומות יש בארץ ישראל ונקראות קבוצות, עובדים שם בחורים ובחורות ועושים שם כפועלים. בקבוצה אחת רמת רחל שמה עשה ירוחם בנו. כתב לו לאביו בוא ותדור עמנו כשם שדרים שאר זקנים. הוריהם של חברי. לא הספיק לנסוע עד שפגע ערבי בבנו והרגו. עכשיו אין לו לא בן ולא מקום לדור.

נענה אחד ואמר אתה עושה את הדברים פלסתר, וכי לא כתבו חבריך של ירוחם לרבי שלמה שיבוא אצלם והם יתנו לו דירה ומוזנות כאילו בנו קיים.

אמר אותו אדם ואם כתבו מה, והרי אינו רוצה לנסוע. מפני שהושש להטיל פרנסתו עליהם, מפני שהוא חס עליהם, מפני שצריכים לפרנס את היתום שהניח ירוחם והם עצמם מתפרנסים בצמצום. יודע הקדוש ברוך הוא מה הוא עושה, אבל בדבר זה רשאים אנו להרהר אחר מדותיו. וכי מה היה איכפת לו אילו היה ירוחם קיים. שמא לא קיים מצוות כיבוד אב כהלכתה. לא כך רבי שלמה?

הוציא רבי שלמה ראשו מן המחזור וקננה שתי עיניו בכנף טליתו ואמר לא היה רגל שלא קיבלתי ממנו מעות, חוץ מן המעות שהיה שולח לי בשאר ימים.

בתוך כך משמש במחזורו ואמר אראה למר דבר חידוש. הוציא משם מכתב והחליק את המעטפת. נסתכלתי בה כזה שאינו רואה כל חידוש.

הרגיש הזקן בדבר והראה על הבולים ואמר של ארץ ישראל הם, אותיות עבריות עליהם.

ואמר רבי שלמה כשקיבלתי אגרת ראשונה הנחתיה בסידור בברכת בונה ירושלים והיום הנחתיה במחזור בתפילה ומפני חטאנו, כדי להזכיר לפניו יתברך זכות הארץ שנהרג בני עליה.

שאל אחד את רבי שלמה והיכן הנחת אגרת חבריך? אמר רבי שלמה יפה שאלת, בתפילת תן כבוד ה' לעמך הנחתיה, להראות לפניו יתברך שראויים ישראל שיתן להם כבוד. ונגד זקניו כבוד אמר הכתוב, בנים שחולקים כבוד לזקנים ראויים שיחלוק הקדוש ברוך הוא להם כבוד.

נסתכלתי באותו זקן שאהבת המקום ואהבת הבריות מתוהה על פניו עם ענוה ושפלות רוח ואמרתי כשיבוא משיח צדקנו ויראה את רבי שלמה ישמח ומו שמחה גדולה.

שמע אלימלך קיסר ואמר ניכר מר שאין לפניו אלא שמחתו של משיח, שמא ידור מר במקומנו עד שיבוא משיח ויראה בשמחתו.

ניענעתי לו ראשי ושתקתי. הראה אותו אדם עלי ואמר מנענע ראשן ושותק, ראשו דובב ושפתותיו מכהישות אותו.

נתתי ידי על לבי ואמרתי ראשי ולבי שוים, אלא שעדיין לא הספקתי לחתוך הדיבור בפי.

לגלג אלימלך קיסר ואמר שמא רוצה מר רשות, הרינו נותנים לו. ואם רוצה שנמסור לו את המפתח, הרינו מוסרים לו את המפתח ויהא אדון על כל בית המדרש.

נסתכל בי רוב הציבור. נענה אחד ואמר אנו יוצאים מכאן ואין אנר צריכים למפתח, שמא באמת כדאי שנמסור לו את

המפתח ולא יתגלגל באשפה. גבאי, תן לו את המפתח ויחזיק בו.

נסתכל בי הגבאי וראה שידי פשוטה. עמד ועלה על המגדל והלך אצל שולחן הקריאה והכניס ידו בתיבה שבשולחן והוציא משם מפתח גדול של ברזל ונחושת קלל וירד ועמד על גב מעלה התחוננה שבמגדל והושיט לי את המפתח. זה המפתח הגדול שהייתי פותח בו את בית מדרשנו הישן בזמן שהייתי נער והייתי משכים ומעריב בתורה. זה כמה שנים לא ראיתיו אפילו בחלום, ופתאום ניתן לי לחלוטין בפרהסיא ביום הכיפורים.

נטלתי את המפתח בידי וטמנתיו בבגדי. אנשים מן הציבור שלא נתערבו בשיחתנו באו והציצו בי. רציתי לומר להם דבר, אבל הדיבור לא נחתך בפי.

הגבהתי עיני ונסתכלתי באנשי בית המדרש, שמא יחזרו בהם ויטלו ממני את המפתח. הכנסתי ידי בבגדי ועמדתי להחזירו עד שלא יתבעו אותי, ולא הושיט אדם ידו. הלא למחר עוקרים את דירתם ויוצאים מכאן, ומה איכפת להם אם המפתח מונח בתיבה שבשולחן אג אם בבגדי של אותו אורח. אותה שעה נכנסה בי עצבות גדולה. התחלתי מצטער שאני עצוב, ובשביל שנצטערתני שאני עצוב נתכפלה עצבותי ביותר.

אותה שעה פתחו את ארון הקודש והוציאו ספר תורה לקריאה של מנחה. חיבקתי בידי אחת את הספר וכידי אחת אחזתי את המפתח של בית מדרשנו הישן שבו למדתי תורה ובו עברו ימי בחרותי.

ועדיין לא הייתי יודע שעתיד אני לקבוע בו את ישיבתי: אבל אל נקדים את המאוחר.

פרק חמישי / נעילה

החמה עמדה בראש האילנות סמוכה לשקיעתה. כתלי בית המדרש השחירו והנרות המעטים האירו קצת אפילתו. אנשים שלא היו כל היום בבית התפילה באו ועמדו עציבים ועיניהם מרופפות וצופות בחזן שהרים קולו ואמר אשרי כל היום כולו ישבו בבתיים כנוופים, כיון ששקעה עליהם חמה והגיעה עת חיתום הדין עמדו והלכו לבית המדרש. אפשר שלא נתכוונו להתפלל, מפני שאינם מאמינים בכח התפילה ואינם מצפים לקיבול שכר, אבל השעה הכריעה את שכלם.

שחה החזן והרכין כל גופו, כחוטא שהוא שפל בעיניו ואמר קדיש, ולא חיסר תג מן הניגון המקובל. לא כבקדיש שלשני מוסף שעירבבו בו נעימה של יתום. ניכר היה שהעביר מיתת בנו מפני גדולתו של אביו שבשמים עד ששקע קולו של חזן באמון של ציבור. ואף קול הציבור שקע ובית המדרש דמם.

דממה זו לא ארכה. אנחות שלא נצטרפו לשום דיבור ולשום לשון התחילו עולות. רק היודע תעלומות הבין לשון זו.

לאחר שסיימתי את תפילתי ראיתי את דניאל ב"ח עומד מוטה לפני השולחן שבדרום שאצל הפתח וספר בידו. דומה הייתה עמידתו כעמידתו של החזן, אלא שהחזן עמד על שתי רגליו שלו ודניאל עמד על רגל אחת של עץ. הסירותי מלבי את הדברים הקשים שאמר לי אתמול ערב יום הכיפורים עם חשיכה, כדי שלא יזכירו לו עוונותיו לעת חיתום הדין.

(עוד יבוא)